

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetus” kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse (edaspidi *KTKS*) § 5 lõike 1 ja § 19 lõike 1 alusel.

Määrusega kehtestatakse „Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020” (edaspidi *rakenduskava*) meetme „Vesiviljeluse jätkusuutlik areng” raames vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetuse (edaspidi *toetus*) andmise tingimused ja kord.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi kalamajandusosakonna turukorralduse ja kaubanduse büroo juhataja Eduard Koitmaa (tel 625 6233), juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Karina Torop (tel 625 6520) ning keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse toetuse raames toetatavad tegevused ja toetuse vorm.

Eelnõu § 2 lõikes 1 sätestatakse toetatavad tegevused, milleks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.05.2014, lk 1–66) artikli 48 lõike 1 punktis e nimetatud tegevused, mis aitavad vähendada vesiviljelusettevõtte negatiivset keskkonnamõju, suurendada vesiviljelusettevõtte energiatõhusust või edendada taastuvale energiaallikale üleminekut.

Eesti vesiviljelussektorit on toetatud Kesk- ja Ida-Euroopa maade põllumajanduse ja maaelu erakorralise liitumiseelse abi programmist SAPARD (inglise keeles: *Special Accession for Agriculture and Rural Development*) 2000–2006 ning seejärel Kalanduse Arendusrahastust FIG (inglise keeles: *Financial Instrument for Fisheries Guidance*) 2004–2006 ja Euroopa Kalandusfondi (EKF) 2007–2013 vahenditest. Ajapikku on vesiviljelustoodete kasvatamiseks vajaminevad seadmed vananenud ning tehnika arenguga on tänapäeval loodud üha tõhusamaid ning energiasäästlikumaid lahendusi.

Viimasel kümnendil on Eesti vesiviljelusettevõtjad hakanud kala kasvatamiseks investeerima vee korduskasutusega suletud kalakasvatuserajatistesse, mis on küll energiakulukad, ent annavad võimaluse kasvatada ja pakkuda toodangut aasta ringi. Selline tootmisprotsess on veeressursi kasutamisel keskkonnasäästlik, kuna süsteemis ringleb vesi kalabasseinide ja puhastusseadmete vahel. Vee korduskasutuse süsteemil on looduslike veekogude ees mitu eelist: sõltumatus välistemperatuurist, mis võimaldab kalu kasvatada aasta läbi sobivaimal temperatuuril, väike veevajadus ja väiksem keskkonnakoormus, mis on Eesti keskkonnatasusid arvestades kasvatajale väga oluline.

Tulenevalt Euroopa Komisjoni teatisest COM(2013) 229 *final* oli Euroopa Liidu liikmesriikidel kohustus koostada vesiviljeluse mitmeaastane riiklik tegevuskava aastateks 2014–2020. „Eesti vesiviljeluse mitmeaastane riiklik tegevuskava 2014–2020” on saanud oma sisendi dokumendist

„Eesti vesiviljeluse sektori arengustrateegia 2014–2020” (edaspidi *arengustrateegia*). Arengustrateegia kohaselt on aastaks 2020 Eesti vesiviljelussektori visiooniks saada liidriks Eesti vesiviljelustoodete siseturul ja edukaks eksportijaks Eesti vesiviljelustingimustega sobivate ning suure välisnõudlusega liikide hulgas. Arengustrateegia kohaselt on Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014–2020 (edaspidi *EMKF*) prioriteediks arendada olemasolevate, juba rajatud vesiviljelusettevõtete konkurentsivõimet ja investeerida turul edukate ettevõtete laiendustesse. Otstarbekas on toetada nende vesiviljelusettevõtete investeeringuid, mis aitavad parandada energiakasutust ja vähendada negatiivset keskkonnamõju ning aitavad üle minna taastuvale energiaallikale.

Energia kui ressursi tõhususe parandamiseks on mitu põhjust. Energia tõhusama kasutamisega kaasneb oluline rahaline kokkuhoid ja emissiooni vähenemine. Hoonete, tööstusprotsesside ja veo energiatõhususe parandamisega on Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) uuringute kohaselt maailma energiavajadust 2050. aastaks võimalik vähendada ühe kolmandiku võrra ja seeläbi kontrollida globaalset kasvuhoonegaaside emissiooni.

Toetust antakse vesiviljelusettevõttes energiaauditil põhineva energiasäästulahenduste rakendamise eest. Säästulahendused peavad olema nimetatud ja välja toodud energiaauditi aruandes. Toetust energiasäästulahenduste rakendamiseks saab taotleda vaid ettevõtja, kelle ettevõtte on auditeeritud ja kes tegeleb vesiviljelustoodete tootmisega. Toetuse andmise eesmärk on vähendada ettevõtja energiakasutust säästlikumate tehnikate ja lahenduste kasutuselevõtu kaudu, vähendades seejuures vesiviljelusettevõtte negatiivset keskkonnamõju.

Enne tegelike energiat säästvate investeeringute tegemist tuleb teha energiaaudit, mille käigus arvestatakse välja investeeringuvajadus ning tuuakse välja ka asjaomase ettevõtte säästuvõimalused majandusliku tasuvuse saavutamiseks. EMKF-i vahenditest on võimalik toetada auditi tegemist. Vesiviljelusettevõtete rajamise ajal (mõningate puhul enam kui 15 aastat tagasi) ei olnud energiatõhusus esmatähtis ning näiteks elektri ja kütuse hind oli oluliselt odavam kui praegusel ajal.

Taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks on samuti võimalik vähendada ja kontrollida globaalset kasvuhoonegaaside emissiooni. Vee korduskasutusega suletud tootmisprotsess võib olla üsnagi energiakulukas, kui näiteks soojaveeliste liikide kasvatamisel või ka külmemal talvel tuleb vett soojendada. Enamik kütmiseks kuluvast energiast kulub sissevõetava vee soojendamiseks, osa soojust kaotab ka hoone ise, milles kogu tootmisprotsess aset leiab. Mõnel juhul on võimalik paigaldada kasvandusse ka soojuse taaskasutuse süsteem, millel on soojusvaheti. Selle tulemusel kasutatakse vee korduskasutusega süsteemist väljuvat vett sissevõetava vee soojendamiseks (või jahutamiseks), juhtides seda läbi soojusvaheti.

Vee korduskasutusega suletud süsteemis on elektrikasutus vee ringlema panemiseks samuti üsna suur. Näiteks isegi juhul, kui kasvanduse projekteerimisel on vett kasvanduses ringi ajavad pumbad paigaldatud õigesti ja on arvestatud ka madala vee tõstekõrgusega, nõuab vee pumpamine siiski elektrienergiat. Ka n-õ traditsioonilises kalakasvanduses võib elektrikulu moodustada kogukuludest üsna suure osa just seetõttu, et seadmed, näiteks pumbad ja hapnikukoonused, kasutavad palju energiat. Energiavajadusest tingitu vältimiseks on võimalik võtta kasutusele seadmed, mis toodavad energiat taastuvatest mittefossiilsetest energiavarudest, mida saadakse ja mis täienevad looduslike protsesside kaudu ning mis kasutamisel ei ammendu. Sellisteks taastuvateks mittefossiilsetest allikatest pärit energiaallikateks võib lugeda näiteks tuuleenergia, päikeseenergia, aerotermiline energia, geotermiline energia, hüdrotermiline energia, hüdrotermiline energia, biogaasid jne. Puitu ja muud biomassi ning nende saadusi võib nimetada samuti taastuvateks energiaallikateks, ehkki nende asendumine võtab kauem aega kui eespool loetletud energiaallikatel. Samas võib nende kasutamine osutada ökosüsteemile ohtlikuks, kui see toimub liiga intensiivselt ning kui seejuures ei arvestata juurdekasvu põhimõtet.

Taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks toetuse taotlemiseks on vajalik esitada andmed vesiviljelusettevõtte kahe viimase aasta keskmise energiatarbimise kohta ja paigaldatava taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutava seadme võimsuse kohta ning energiaauditi aruanne. Eesmärk on vältida taotleja puhul n-ö üle investeerimise ohtu ja tagada, et taastuvast energiaallikast toodetaks vajaminev energia ainult vesiviljelustoodete tootmiseks, mitte muul eesmärgil.

Enne tegeliku energiat säästva investeeringu tegemist tehakse ettevõttes energiaaudit, mille käigus arvutatakse välja investeeringuvajadused ja kavandatava taastuvast energiaallikast energiat tootva seadme toomisvõimsus vesiviljelusettevõtte asukohas ning tuuakse välja ka asjaomase ettevõtte säästuvõimalused majandusliku tasuvuse saavutamiseks.

Taastuvenergia tootmise teatud investeeringu all on mõeldud otseselt taastuvenergia tootmiseks tehtud investeeringuid ehk investeeringuid taastuvenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamise ning statsionaarsete masinate ja seadmete ostmisse. Taastuvenergia tootmiseks tehtud investeeringu kuludeks võib ehitustegevuse korral lugeda kõik ehitise ehitamisega seotud kulud (näiteks infotehnoloogia lahendused, elektrisüsteem jms), kui need on ühe ja sama ehitusprojekti osad ja vajalikud taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme paigaldamiseks.

Idealis võiks vesiviljelustoodete tootmiseks vajaminev energia tulla taastuvast energiaallikast. Samas võib ka juhtuda, et näiteks taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatav seade osutub teatud juhtudel väga tootlikuks ja sellega kaasneb energia ületootmine, mis tähendab, et vesiviljelusettevõtte ei suuda kogu toodetud energiat vesiviljelustoodete tootmiseks tarbida. Arvestades Eesti vesiviljelussektori tootmismahтусid, võivad kulud energiasalvestile osutada investeeringu kontekstis ebaproportsionaalselt suureks, ning võttes arvesse investeeringu mahтусid, ei pruugi need ennast ka ära tasuda. Seetõttu on taastuva energiaallika kasutuselevõtu korral abikõlblik elektrivõrguga liitumiseks tehtud kulu.

Elektrivõrguga liitumine on abikõlblik ainult sellisel juhul, kui edendatakse vesiviljelusettevõttes taastuvale energiaallikale üleminekut. Ka võib juhtuda, et näiteks tarbitud elektrienergia ja toodetud elektrienergia hulk ei ole võrdsed. Ettevõtjal on lubatud kuni 1% suuremat toodetud energiamahту ehk siis müüdava energia hulk võib olla 1% suurem kui tarbitud energia hulk. Siinkohal peab taotleja järgima nõuet, et ta ei tohi teenida lisatulu energiamüügist, vaid kasutatav energia peab katma ainult tema vesiviljelusettevõttes vesiviljelustoodete tootmiseks vajamineva energia mahu.

Vesiviljelus põhjustab koormust veekeskkonnale sellest pärinevate toitainete ja orgaaniliste ainete heidetega. Veeseaduse § 8 lõike 2 punkti 1 kohaselt peab kasutajal vee erikasutusluba olema juhul, kui võetakse pinnaveekogust vett rohkem kui 30 m³ ööpäevas, ja punkti 2 kohaselt juhul, kui võetakse põhjavett rohkem kui 5 m³ ööpäevas. Veeseaduse § 8 lõike 2 punkti 12 kohaselt peab vee erikasutusluba olema ka juhul, kui kasvatatakse kalu aastase juurdekasvuga rohkem kui üks tonn, või juhul, kui kalakasvandusest juhitakse vett suublasse.

Vee erikasutusloas sätestatakse lubatud võetava vee kogus ning nõuded, millele kalakasvandusest ärajuhitav vesi peab vastama. Kuna kalakasvanduste tegevusega kaasnev koormus veekeskkonnale ohustab ka Läänemere seisundit, on Helsingi komisjon võtnud vastu soovitusel 25/4, mis käsitleb magevee- ja merekalakasvandusest väljuvate heidete vähendamist. Kalakasvandustest väljuva reostuse kontrollnäitajateks on bioloogiline hapnikutarve, üldfosfor, üldlämmastik ja heljuvaine. Nende saasteainete heitmine veekogusse on keskkonnatasude seadusega maksustatav tegevus. Seega peab Eestis vesiviljelusega tegelev ettevõtja tasuma veekogusse, põhjavette ja pinnasesse saasteainete väljutamise korral keskkonnatasude seaduses sätestatud saastetasu. Keskkonnatasude seaduse kohaselt arvutatakse saastetasu veeseaduse

kohaselt saasteainete veekogusse, põhjavette või pinnasesse heitmise mõõdetud või arvatud koguste järgi.

Vesiviljelustoodete tootmise korral on reostuskoormuse vähendamisel üheks suurimaks mõjuks setete eemaldamise ja setete käitlemise installeerimine kasvatustehnoloogiasse. Üks lihtsamaid viise eemaldada vesiviljelustoodete tootmisel tekkivate jääkidenäidena eraldunud toitaineid on mehhaaniline eemaldus settekoonuste ja sõelfiltrite abil. Settekoonused eemaldavad suurema fraktsiooniga tahked osakesed (näiteks kalasõnnik, söödagraanulid). Samuti on võimalik kasutada ka trummelfiltrit, mille tõhusal kasutamisel jõuab kõigest väike osa toitainetest vette leostuda. Sete tuleks veest võimalikult kiiresti eemalda ning käidelda või ladustada ajutiselt spetsiaalses sõnnikuhoidlas, vältides toitainete leostumist veekeskkonda. Näiteks ligikaudu pool eraldunud fosforist esineb kalasõnniku tahke osa koostises ning setete mehaanilise eemaldamisega saab vähendada kalakasvatuste fosforikoormust. Samuti on võimalik mehaanilisel teel eemalda ka lämmastikku, kuid siinjuures peab arvestama, et lämmastik esineb enamasti lahustunud kujul.

Vee korduskasutusega suletud kalakasvatuserajatiste kohta on keskkonnatasu arvutamise meetodika välja töötatud sarnaselt reoveepuhastite kohta keskkonnatasude arvutamisele. Läbivoolse süsteemiga kalakasvanduse puhul arvutatakse keskkonda juhitud saasteainete kontsentratsioon kasvandusse sissetulevas vees ja kasvandusest väljuvas vees sisalduvate saasteainete vahe alusel. Vesiviljelustoodete tootmisega tegeleva ettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamine mõjutab otseselt ettevõtja rahalist seisut. Mida vähem avaldab vesiviljelustoodete tootmisega tegelev ettevõtte keskkonnale negatiivset mõju, seda vähem peab ettevõtja maksma keskkonnatasude seaduses sätestatud saastetasu. Selline lähenemine motiveerib ettevõtjat tegema investeeringuid, millega vähendatakse vesiviljelustootmisel tekkivat ökoloogilist jalajälge.

Kalakasvanduses kasutatud vee hapnikusisaldus langeb kalade elutegevuse tõttu. Siseveekogusse suunatav madala hapniku kontsentratsiooniga (küllastustasemega) heitvesi kahjustab vee kvaliteeti ning raskendab bioloogilist toitainete oksüdeerimise protsessi (hapniku puudujäägi tõttu). Näiteks traditsioonilises läbivoolufarmis võib ettevõtja looduslikuks toitainete oksüdeerimiseks ja lagundamiseks lisada kasvandusest väljuvale veele hapnikku, et tõsta heitvee kvaliteeti. Ka võib vesiviljelusettevõttesse rajada täiustatud biofiltri, trummelfiltri, kalasõnnikuhoidla, settekoonuse jne. Vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise tulemusena väheneb ka ettevõtja makstav saastetasu.

Võib juhtuda, et nii ekstensiivselt kui ka intensiivselt peetavate vesiviljelusliikide puhul võib kasvandusena või suublana kasutatava veekogu isepuhastusvõime olla väga hea. Sellistel juhtudel ei pruugi alati olla otstarbekas investeerida täiendavatesse keskkonda parendavatesse meetmetesse. Seetõttu peab taotleja vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetuse taotlemiseks esitama eksperdihinnangu, mille on teinud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s15 nimetatud keskkonnamõju hindamise litsentsi omav isik (edaspidi *eksperdihinnang*). Taotleja võib teha toetuse abil neid tegevusi, mis vähendavad vesiviljelusettevõtte põhjustatud negatiivset keskkonnamõju ja mis on eksperdihinnanguga lubatud.

Eelnõu kohaselt toetatavad keskkonna- ja energiatõhusad investeeringud on lubatud ainult olemasolevatele vesiviljelusettevõtetele. Lubatud ei ole investeeringud, mille puhul taotleja rajab näiteks puhastusseadme või paigaldab päikesepaneelid eeldusel, et kunagi tulevikus ehitab ta sinna juurde ka teatava tootmisvõimsusega vesiviljelusettevõtte.

Olemasoleva vesiviljelusettevõtte puhul on võimalik hinnata tootmiseks kuluva energia mahtu ning energiatõhusust soodustavate investeeringutega saab võtta kasutusele alternatiivseid energiaallikaid, mis katavad ära ainult asjaomase vesiviljelusettevõtte vajaduse, kuid mitte rohkem. Maaeluministerium on Eesti vesiviljelussektoris teinud sellesisulise küsimustiku, mille

tulemusel selgus, et sektoris tegutsevad ettevõtjad soovivad panustada keskkonna säästmisse ja vesiviljelustoodete tootmiseks vajaminevat energiat ise toota. Seega on asjakohane neid tegevusi toetada.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab toetuse vormi. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde kasutatakse toetuse andmiseks toetustena, auhindadena, tagastatava abina, rahastamisvahenditena või nende kombinatsioonina. Toetuse raames antakse toetust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), artikli 67 lõike 1 punktis a sätestatud vormis. Nimetatud vorm on tegelikult tehtud ja välja makstud rahastamiskõlblike kulude hüvitamine ning kindlamääraline rahastamine.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, et toetatava tegevuse osaks võivad olla teatud vajalikud ettevalmistavad tööd. Nendeks võivad olla:

- 1) tegevuse elluviimisega kaasnev tellitud projekteerimistöö ning projekteerimiseks vajalik ehitusgeoloogiline ja -geodeetiline uurimistöö;
- 2) keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses sätestatud juhtudel keskkonnamõju hindamine;
- 3) taotluse ja tegevuskava ning neis esitatud andmeid tõendavate dokumentide koostamiseks tellitud töö või teenus;
- 4) energiamajanduse korralduse seaduse § 2 punktis 4 nimetatud energiaaudit või ekspertiis.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse toetuse suurus ja omafinantseeringu minimaalne määr.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab omafinantseeringu minimaalse määra, milleks on 50% toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest. See tähendab, et toetuse taotleja peab investeeringu maksumusest vähemalt 50% tasuma ise.

Eelnõu § 3 lõige 2 sätestab taotleja kohta ühes taotlusvoorus toetuse maksimaalse suuruse, mis ei tohi olla suurem ühestki järgmistest punktides nimetatutest.

1. Taotleja ettevõtte viimase kinnitatud majandusaasta aruande omakapitali suurus. Toetuse maksimaalne suurus ühes taotlusvoorus ei tohi ületada taotleja ettevõtte viimase kinnitatud majandusaasta aruande omakapitali suurust. Põllumajanduse ja Registre Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) juhindub viimasest saadaolevast kinnitatud majandusaasta aruandest. Toetuse eesmärk on toetada nende vesiviljelusettevõtete energiasäästlikumaks muutmist, milles tegeletakse aktiivselt tootmisega ning millel on seejuures käive. Vastrajatud või ehitusjärgus olevad vesiviljelusettevõtted ei ole toetuse sihtrühm.

2. Taotleja ettevõtte keskmine müügitulu vesiviljelustoodangu tootmise tegevusalal viimase kahe kinnitatud majandusaasta aruande alusel. Taotlejal tuleb esitada viimase kahe kinnitatud majandusaasta aruande alusel keskmine müügitulu, mille ta on saanud vesiviljelustoodangu müügist (juhul, kui taotlejal peaks olema lisaks vesiviljelustoodangu tootmisele veel mõni teine tegevusala, siis müügitulu teistelt tegevusalalt ei arvestata) ehk toetuse maksimaalne suurus ühes taotlusvoorus ei tohi ületada taotleja ettevõtte viimase kahe kinnitatud majandusaasta aruande alusel näidatud keskmist müügitulu. Näiteks magevee-vesiviljelus esitatakse EMTAK koodiga 03221, mere- vesiviljelus EMTAK koodiga 03211. Kui taotleja majandusaasta aruandest ei selgu müügitulu tegevusalade kaupa, siis on *PRIA*-l õigus küsida taotlejalt lisatõendeid vesiviljelustoodangu tootmisega saadud müügitulu kohta ja taotleja peab need esitama.

Juhul, kui ettevõtjal ei ole kahte viimast kinnitatud majandusaasta aruannet, aga ta on varem tegelenud vesiviljelustoodete tootmisega näiteks 2014. aastani, siis ta ei kvalifitseeru toetuse taotlejaks, kuna tegelikult ei ole tema ettevõttes viimasel kahel aastal vesiviljelustooteid toodetud.

Toetuse andmise eesmärk on toetada vesiviljelustoodete tootmisega tegelevaid ettevõtteid ehk neid ettevõtteid, kellel on tegelik käive vesiviljelustoodete müügist. Seega ei toetata alles alustavaid, vaid juba tootmisega tegelevaid ettevõtteid. Ettevõtte puhul, kus käib tootmisprotsess, aga kahte viimast kinnitatud majandusaasta aruannet veel ei ole, juhindub PRIA viimasest olemasolevast kinnitatud majandusaasta aruandest. Seega, kui ettevõttel on müügi käive alates 2017. aastast ning tal on kinnitatud majandusaasta aruanne vaid 2017. aasta kohta, siis juhindub PRIA sellest. Toetuse suurusel mängib peamist rolli just ettevõtte keskmine vesiviljelustoodete müügitulu ning omakapitali suurus.

Toetust saab taotleda ka füüsilisest isikust ettevõtja. Füüsilisest isikust ettevõtja, kellel ei ole kohustust esitada majandusaasta aruannet, peab esitama PRIA-le oma müügi käibe suurust ja omakapitali suurust tõendavad dokumendid.

3. Kuni 300 000 eurot. Maksimaalne toetuse suurus arvestatakse taotleja, mitte taotluse kohta põhjusel, et üks taotleja võib esitada mitu taotlust, kui tal on mitu vesiviljelustoodete tootmisega tegelevat ettevõtet või -tootmisüksust. Sellisel juhul arvestab PRIA maksimaalse toetuse suuruse taotleja, mitte taotluse kohta.

PRIA lähtub toetuse maksimaalse suuruse määramisel §-s 3 sätestatud väiksemast näitajast. Näiteks kui taotleja ettevõtte omakapital ja müügitulu on väiksem kui 300 000 eurot ning taotleja ettevõtte omakapital on müügitulust suurem, siis on müügitulu väärtus toetuse maksimaalseks suuruseks. Kui aga näiteks omakapital on väiksem kui vesiviljelustoodangu müügitulu, siis arvestatakse toetuse maksimaalne suurus omakapitalist juhindudes. Kui aga omakapitali ja vesiviljelustoodangu müügitulu on suurem kui maksimaalne taotlusvoorus lubatud 300 000 eurot, loetakse maksimaalseks toetuse suuruseks 300 000 eurot. Sellised nõuded on kehtestatud põhjusel, et toetust saaksid üksnes need vesiviljelusettevõtjad, kes on suutelised kavandatavad investeeringud ka tegelikult ellu viima. Eesmärk on, et nõrgema bilansiga ettevõtted, kelle omafinantseering on väiksem, ei võtaks võimalust teistelt tugevama bilansiga ettevõtetelt, sest toetust antakse taotluste paremusjärjestuse alusel.

Näiteks, kui taotletakse samal ajal toetust nii vesiviljelusettevõtte energiatõhususe suurendamiseks ja taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks kui ka vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, siis arvestatakse toetuse suuruse määramisel kõiki kehtestatud nõudeid. See tähendab, et toetuse maksimaalne suurus saab olla kuni 300 000 eurot (sh kehtib nõue viimase kahe kinnitatud majandusaasta aruande keskmine vesiviljelustoodangu müügitulu ja viimase kinnitatud majandusaasta aruande omakapitali suuruse kohta). Toetuse määramisel lähtutakse §-s 3 sätestatud väiksemast näitajast. Sama põhimõtte kehtib ka näiteks vesiviljelusettevõtte energiatõhususe suurendamiseks ja taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks toetuse taotlemise korral. Lisaks kehtib taotlejale nõue esitada andmed ettevõtte vesiviljelustoodangu keskmise müügitulu kohta viimase kahe kinnitatud majandusaasta aruande alusel ja andmed omakapitali kohta viimase kinnitatud majandusaasta aruande alusel. Kui toetuse taotleja on füüsilisest isikust ettevõtja, kellel ei ole kohustust esitada majandusaasta aruannet, siis peab ta esitama PRIA-le dokumendid oma müügi käibe ja omakapitali suuruse kohta.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse abikõlblike kulude loetelu.

Vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetuse taotlemisel on abikõlblikud järgmised kulud.

1. Vesiviljelusettevõtte renoveerimis- ja ehituskulud. Siin on mõeldud neid ehitus- ja renoveerimiskulusid, mille tegemise tulemusena muutub vesiviljelustootmisüksus keskkonnasõbralikumaks. Näiteks kui toimivas vesiviljelustootmisüksuses on veepuhastusseadmed vanad, neid ei ole üldse paigaldatud või amortiseerunud seadmed põhjustavad keskkonna saastumist, siis selliste seadmete paigaldamis- ja väljavahetamistööde kulu on abikõlblik. Samuti on abikõlblik seadme paigaldamiseks vajaliku ehitus- ja renoveerimistööde kulu. Juhul kui eksperdihinnangust selgub vajadus renoveerida tootmishoone ning renoveerimise vajadust on ekspert ka põhjendanud, siis on ka vesiviljelustootmisüksuse renoveerimistööd lubatud.

2. Seadme soetamise, kapitalirendi ja paigaldamise kulud. Siia kuuluvad ka sellised seadmed, mille kasutamine aitab vähendada taotlejale keskkonnatasude seaduses sätestatud keskkonnatasu suurust ja vesiviljelustoodete tootmisest põhjustatud negatiivset keskkonnamõju.

3. Eksperdihinnangu koostamise kulu. Kui taotleja taotleb vesiviljelustootmisüksuse negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetust, peab ta koos taotlusega esitama PRIA-le asjakohase eksperdihinnangu. Eksperdihinnangu koostab keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 15 nimetatud keskkonnamõju hindamise litsentsi omav ekspert. Taotleja võib teha toetuse abil ainult neid tegevusi, mis aitavad vähendada vesiviljelustootmisüksuse negatiivset keskkonnamõju. Siia kuuluvad näiteks ka sellised investeeringud, mis tegemise tulemusel väheneb vesiviljelustoodete tootmise korral makstav keskkonnatasude seaduses sätestatud keskkonnatasu suurus.

Keskkonnatasude seadus sätestab loodusvara kasutusõiguse tasu määramise alused, saastetasumäärad, nende arvutamise ja tasumise korra ning keskkonnakasutusest riigieelarvesse laekuva raha kasutamise alused ja sihtotstarbe. Keskkonnatasu jaguneb loodusvara kasutusõiguse tasuks ja saastetasuks. Keskkonnatasude rakendamise eesmärk on vältida või vähendada loodusvarade kasutamise, saasteainete keskkonda väljutamise ja jäätmete kõrvaldamisega seotud võimalikku kahju, suunates loodusvara tõhusamalt kasutama. Keskkonnatasu maksab isik, kes on saanud keskkonnalooga või seadusega sätestatud muul alusel õiguse eemaldada looduslikust seisundist loodusvara, väljutada keskkonda saasteaineid või kõrvaldada jäätmeid või on teinud seda ilma asjaomast õigust omamata.

Näiteks võib tulla ette, et taotleja küll kavandab tegevusi, mis võiksid vähendada tootmisprotsessil keskkonnale avalduvat negatiivset mõju, aga eksperdihinnangu kohaselt ei ole selliste tegevuste rakendamine otstarbekas. Seega need tegevused, mida eksperdihinnang ei toeta, ei ole abikõlblikud. Eksperdihinnangust peab selguma, kas taotleja kavandatavad tegevused aitavad vähendada negatiivset keskkonnamõju ning millisel määral ja kuidas neid tegevusi ellu viiakse. Lisaks peab eksperdihinnang eraldi käsitlema kulutõhususe aspekte.

Vesiviljelusettevõtte energiatõhususe suurendamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud.

1. Energiasäästu tagava seadme, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduse soetamise, paigaldamise ja kapitalirendi kulud. Siia alla kuuluvad need info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahendused ja nüüdisaegsed tehnoloogiad, mis võimaldavad kiiresti ja hõlpsalt saada ülevaate tootmisüksuses elektrisüsteemide toimivusest, aitavad vähendada katkestusi ja pikendavad seadmete eluiga. Samuti kuuluvad siia nn „targa maja“ süsteemid – seadmete ühendamine ja nende kontrollimine elektriliinide ja andmesidejuhtmete kaudu.

2. Tootmisüksuse renoveerimis- ja ehituskulud. Siin on mõeldud neid ehitus- ja renoveerimiskulusid, mis tegemise tulemusel muutub vesiviljelusettevõtte energiatõhusamaks. Näiteks kui vee korduskasutusega suletud kalakasvatuserajatis katus, aknad või seinad on sedavõrd vanad, et suurim energiakadu toimub nende kaudu, siis võib nende renoveerimis- või väljavahetamistöödeks taotleda toetust. Juhul kui energiaauditist selgub vajadus ehitada vesiviljelustoodete tootmiseks uus ehitise olemasolevale tootmisüksusele ja selle vajadus on auditi aruandes põhjendatud, siis on ka uue ehitise ehitamise kulud abikõlblikud.

Samuti on abikõlblikud need tootmisüksuse renoveerimis- ja ehituskulud, mis on vajalikud energiasäästu tagava seadme, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduse paigaldamiseks.

3. Energiaauditi tegemise kulu. Toetatakse energiaauditi tegemist ning energiaauditi põhineva energiasäästulahenduse rakendamist vesiviljelusettevõttes. Säästulahendused peavad olema nimetatud ja välja toodud energiaauditi aruandes. Toetust energiasäästulahenduste rakendamiseks saab taotleda vaid auditeeritud vesiviljelustoodete tootmisega tegelev ettevõtte. Toetuse andmise eesmärk on suurendada ettevõtja energiasäästu säästlikumate tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõtu kaudu, vähendades seejuures vesiviljelusettevõtte negatiivset mõju keskkonnale. Energiatõhususe suurendamise tegevuste elluviimiseks vajalik kulu on abikõlblik, kui see on välja toodud energiaauditi aruandes. Energiaauditiks loetakse süstemaatiline menetlus, mida tehakse adekvaatsete teadmiste saamiseks hoone või hoonete rühma, tööstusliku või kaubandusliku protsessi või käitise või eraõiguslike või avalik-õiguslike teenuste energiatarbimise profiili kohta ning millega määratakse kulutõhusa energiasäästu võimalused ja säästu suurus ning mille tulemuste põhjal koostatakse aruanne. Enne energiat säästvate investeeringute tegemist on kohustuslik teha energiaaudit, mis toob välja asjaomase ettevõtte säästuvõimalused ning milles arvutatakse välja ettevõtte investeeringuvajadus ja majanduslik tasuvus säästuefekti saamiseks.

Vesiviljelusettevõttele teevad energiaauditit asjakohase pädevusega füüsilised isikud, kellest vähemalt üks peab omama vähemalt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku seitsmenda taseme kutsetunnistust energiatõhususe valdkonnas. Energiaauditi tegemiseks võib moodustada asjakohase pädevusega füüsilistest isikutest koosneva meeskonna (edaspidi *energiaauditi meeskond*).

Ühel taotlejal ehk ettevõtjal võib olla ka mitu eraldi asetsevat vesiviljelusettevõtet, millele ühist energiaauditit teha ei ole võimalik ega pruugi olla ka otstarbekas. Seega võib ta esitada taotluse mitme vesiviljelusettevõtte energiaauditi tegemise kulude katteks. Juhul, kui ettevõtja ei soovi teha investeeringut vesiviljelusettevõtte energiatõhususe suurendamiseks, siis ainult energiaauditi tegemise kulu ei ole abikõlblik.

Vesiviljelusettevõtte taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks toetuse taotlemise korral on abikõlblikud järgmised kulud.

1. Taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadmete soetamise, kapitalirendi ja paigaldamise kulud. Näiteks juhul, kui toimiv vesiviljelustootmisüksus on projekteeritud selliselt, et päikesepaneelide paigaldamine kinnistule eraldi ei ole võimalik või otstarbekas, ja ainuke koht, kuhu neid saaks efektiivsuse saavutamise tõstmiseks paigaldada, on tootmishoone katus, on abikõlblikud seadme paigaldamise kulud.

Taastuenergia tootmisesse tehtud investeeringu all on mõeldud otseselt taastuenergia tootmiseks tehtud investeeringut ehk investeeringut taastuenergia tootmiseks vajaliku ehitise ehitamise ning statsionaarse masina ja seadme ostmisse. Taastuenergia tootmiseks tehtud investeeringu hulka võib lugeda ka ehitustegevuse korral kõik ehitise ehitamisega seotud kulud (näiteks infotehnoloogia lahendused, elektrisüsteem jms), kui nimetatud kulud on ühe ja sama

ehitusprojekti osaks ja vajalikud taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme paigaldamiseks. Samas on oluline pidada silmas asjaolu, et näiteks juurdepääsutee, aia, parkla ja muu sellise rajamise kulu ei ole vesiviljelustootmisüksuse taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks tehtud investeering, sest sellel ei ole seost otsese tootmisega.

Toetuse taotlemisel esitab taotleja andmed viimase kahe aasta vesiviljelustootmisüksuse keskmise energiatarbimise kohta ja paigaldatava taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme võimsuse kohta. Lisaks on oluline ka energiaauditi tegemine. Sedasi on tagatud, et taotleja paigaldab taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme, mis katab ära just tema vesiviljelustootmisüksuse energiatarbimise vajaduse.

2. Elektrivõrguga liitumise tasu. Võib juhtuda, et taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatav seade võib teatud juhul toota rohkem energiat kui vesiviljelustootmisüksus suudab vesiviljelustoodete tootmiseks tarbida. Arvestades Eesti vesiviljelussektori tootmismahтусid, siis võivad energiasalvestid osutada investeeringu kontekstis ebaproportsionaalselt suureks, ning võttes arvesse investeeringu mahтусid, ei pruugi need ennast ka ära tasuda. Seetõttu on taastuva energiaallika kasutuselevõtul abikõlblik elektrivõrguga liitumiseks tehtud kulu. Juhul, kui selleks on vajalik rajada lisakommunikatsioone (näiteks alajaam), peab toetuse abil rajatud kommunikatsioon jääma pärast liitumist taotleja omandisse. Et toodetud energia, mis tarbimisest üle jääb, ei läheks raisku, on taotlejal lubatud müüa ülejääv osa elektrivõrku. Seda vaid tingimusel, et vesiviljelustoodete tootmiseks vajamineva energia aastase müüdava ja tarbitava energia hulk oleksid omavahel tasakaalus. Elektrivõrguga liitumise tasu on abikõlblik ainult sellisel juhul, kui edendatakse vesiviljelustootmisüksuse taastuvale energiaallikale üleminekut.

Kuna võib juhtuda, et näiteks tarbitud elektrienergia ja toodetud elektrienergia hulk ei ole võrdsed, siis on müügiks lubatud toota kuni 1% suuremat energiat. Energiatarbimist saab kontrollida energiaarvestiga, mis võimaldab mõõta energiatarbimist. Siinkohal on eesmärk nn üleinvesteeringu vältimine, see tähendab, et taastuvast energiaallikast toodetakse vajaminev energia ainult vesiviljelustoodete tootmiseks, mitte ei hakataks ülejäävat energiat kasutama muul eesmärgil, mis ei ole seotud vesiviljelustoodete tootmisega. Ühtlasi tagavad energiatarbimise andmed ka läbipaistva arveldussüsteemi. Siinkohal peab taotleja järgima nõuet, et ta ei tohi hakata teenima lisatulu energiamüügist, vaid toodetud energia peab katma üksnes tema vesiviljelustootmisüksuse vesiviljelustoodete tootmiseks vajamineva energia.

Elektrivõrguga liitumiseks toetuse kasutamise korral peavad investeeringuobjekt ja selle alune maa olema taotleja omandis või peab taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus, mis võimaldab investeeringuobjekti kogu abikõlblikkuse perioodi vältel sihipäraselt kasutada. Kui taotleja on saanud käesoleva määruse kohaselt toetust vesiviljelustootmisüksuse taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks, ei ole taastuvenergia toetuse taotlemine lubatud.

3. Energiaauditi tegemise kulu. Toetust antakse vesiviljelustootmisüksuses taastuvale energiaallikale ülemineku edendamise korral energiaauditi tegemiseks. Vesiviljelusettevõtte taastuvale energiaallikale ülemineku edendamise lahendused peavad olema nimetatud ja välja toodud energiaauditi aruandes. Taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks saab toetust taotleda vaid juhul, kui ettevõttes on tehtud nõuetekohane energiaaudit. Eesmärk on suurendada ettevõtja energiasäästu, vähendada vesiviljelusettevõtte tootmisprotsessil tekkivat negatiivset keskkonnamõju, kasutades säästlikumaid tehnoloogiaid ja lahendusi. Taastuvale energiaallikale ülemineku kulu on abikõlblik, kui see on välja toodud energiaauditi aruandes.

Energiaauditiks loetakse süstemaatiline menetlus, mida tehakse adekvaatsete teadmiste saamiseks hoone või hoonete rühma, tööstusliku või kaubandusliku protsessi või käitise või eraõiguslike või avalik-õiguslike teenuste energiatarbimise profiili kohta ning millega määratakse kulutõhusa energiasäästu võimalused ja säästu suurus ning mille tulemuste põhjal koostatakse aruanne. Enne taastuvale energiaallikale ülemineku edendamise investeeringu tegemist on

kohustuslik teha energiaaudit, mis toob välja asjaomase ettevõtte säästuvõimalused ja energiatarbe vajaduse katmise taastuvast energiaallikast ning milles arvutatakse välja ettevõtte investeringuvajadus ja majanduslik tasuvus säästuefekti saamiseks.

Selleks, et taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks tehtud kulu oleks mõistlik ega ületaks vesiviljelustootmisüksuse kahe viimase aasta keskmist energiavajadust, peab taotleja esitama energiaauditi. Energiaaudit näidatakse selgelt, kui palju paigaldatav seade suudab kavandatavas asukohas toota aastas energiat. Nimetatud nõue on oluline selleks, et PRIA saaks tugineda asjakohase pädevusega füüsiliste isikute hinnangutele, millega tagatakse investeringu tegemisel taotleja nõuetekohasus, ning et ettevõttesse ei paigaldataks ekslikult sellist seadet, mis on võimsam kui selle kavandatavas asukohas taastuvast energiaallikast energia tootmiseks vajalik oleks.

Siinkohal on oluline märkida, et võib juhtuda, et teatud juhul võib taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatav seade toota rohkem energiat kui vesiviljelustootmisüksus suudab vesiviljelustoodete tootmiseks tarbida. Energiaaudit suudab hinnata paigaldatava seadme ja tootmiseks vajamineva energia suhet ning ettevõtja ei peaks hakkama suuremat osa oma energiatootangust võrku müüma. Kui aga peaks juhtuma, et ettevõttes toodetakse rohkem energiat kui tootja ise tarbida suudab, on lubatud müügiks toota kuni 1% suuremat energiat.

Ettevalmistavate tööde raames tehtud tegevuste all peetakse silmas mis tahes projekteerimistöid (ehitised ja seadmed), mida on vaja teha enne investeringu tegemist. Ettevalmistava töö raames tehtud kulude osakaal on kuni 12% toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest. Toetatavad on kõik tegevused, mis aitavad kaasa ettevõtte energia- ja keskkonnasäästlikumaks muutmisele ning mille tulemusena langevad ettevõtja tootmiskulud, näiteks väheneb saastetasu ja tootmisprotsessil tekkiv negatiivne keskkonnamõju. Ettevalmistava töö hulka loetakse nii energiaauditi tegemise kulu kui ka vesiviljelustootmisüksuse negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetuse taotlemiseks vajaliku eksperdihinnangu koostamise kulu, mis on abikõlblikud kuni 12% toetatava tegevuse abikõlblikust maksumusest.

Abikõlblik on ka toetuse objekti tähistamise ja Euroopa Liidu osalusele viitamise kulu.

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse, et abikõlblik kulu peab olema § 2 lõikes 1 nimetatud tegevuse elluviimiseks vajalik, mõistlik ja majanduslikult otstarbekas ning tehtud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikliga 65, mis reguleerib Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rahastamiskõlblikkuse aluseid.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et lõikes 1 nimetatud kulu on abikõlblik üksnes juhul, kui see on välja toodud energiaauditi aruandes või eksperdihinnangus, mis vastab §-des 6 ja 7 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 4 lõige 4 ja 5 reguleerivad ettevalmistava töö raames tehtavate kulutuste tegemise aega, mis ei või üldjuhul olla varem kui 1. jaanuaril 2018. aastal. Kulutuste eest peab enne taotluse esitamist olema täielikult tasutud. Energiaauditi ja eksperdihinnangu puhul on abikõlblik üksnes kulu, mille kohta on väljastatud selle tegemist tõendav dokument taotluse esitamisele vahetult eelnenud kolme aasta jooksul ja mille eest on ka enne taotluse esitamist täielikult tasutud.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse mitteabikõlblikud kulud. Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

- 1) käibemaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punktis c sätestatud juhtudel;
- 2) taotleja tööjõukulu;
- 3) kinnisvara ostmise või rentimise kulud;
- 4) üld- ja tegevuskulud, kaasa arvatud rendi-, remondi-, kütuse-, palga-, koostamis-, side- ja veokulud;

- 5) sularahas tehtud kulutused, teenustasu pangatoimingu eest, intress, tagatismakse ja finantsteenusega seotud muu kulu;
- 6) kasutatud seadme ostmise, kapitalirendi ja paigaldamise kulud; abikõlblik on vaid uue seadme ostmise, rentimise või paigaldamise kulu;
- 7) seadme paigaldamise kulud ilma ostmise või kapitalirendi kuludeta; paigalduskulud ilma seadme ostu- või rendidokumentideta ei ole abikõlblikud;
- 8) kindlustuskulud;
- 9) kapitalirendi makse, kui asja omandiõigus ei lähe toetuse saajale üle hiljemalt viimase toetusosa maksmiseks. PRIA maksab toetuse saajale toetuse välja sellises ulatuses, millises on kapitalirendi makseid tasunud liisinguandjale. Siis saab toetuse saaja ka kapitalirendi puhul kogu määratud toetuse kätte;
- 10) tulumaksuseaduse § 8 tähenduses seotud isikute vahel sõlmitud tehinguga kaasnev kulu. Tulumaksuseaduse kohaselt on isikud omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Igal juhul käsitatakse seotud isikutena järgmisi isikuid:
- abikaasad, elukaaslased või otse- või küljjoones sugulased;
  - ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses;
  - juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
  - isik, kellele kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile;
  - juriidiline isik, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele;
  - isik, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
  - juriidiline isik, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud;
  - töandja ja tema töötaja, töötaja abikaasa, elukaaslane või otsejoones sugulane;
  - isik, kes on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige, juhtimis- või kontrollorgani liikme abikaasa või otsejoones sugulane;
- 11) sõiduki soetamise või rentimise kulud. Välistatud on nii liiklusseaduses määratletud sõiduki (sõiduk, mis on ettenähtud teel liiklemiseks ja mis liigub mootori või muul jõul) – isegi juhul, kui seda kasutatakse tootmisprotsessi ühe osana – kui ka tõstuki, laaduri ja muu abitöomasina soetamise ja rentimise kulud, samuti meresõiduohutuse seaduse mõistes veesõiduki soetamise ja rentimise kulu;
- 12) trahv, viivis ja muu rahaline karistus ning kohtukulud;
- 13) ettevalmistava töö raames tehtud toetuse taotluse dokumentatsiooni ettevalmistamise kulu, mis on üle 1500 euro;
- 14) energiatõhususe suurendamiseks ja taastuvate energiaallikale ülemineku edendamiseks tehtud kulu, mis ei ole seotud vesiviljelustootmisega; lisaks tuleb arvestada vesiviljelustootmisüksuse energiavajadust.

Taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks tehtud kulu, mis ületab vesiviljelusettevõtte kahe viimase aasta keskmist energiavajadust. Vesiviljelusettevõtte taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks toetuse taotlemiseks on vajalik esitada andmed vesiviljelusettevõtte kahe viimase aasta keskmise energiatarbimise ja paigaldatavate energia tootmiseks taastuvat energiaallikat kasutavate seadmete võimsuse kohta. Eesmärgiks on vältida üleinvesteerimist, see tähendab, et taastuvast energiaallikast toodetakse vajaminev energia ainult vesiviljelustoodete tootmiseks, mitte ei hakataks ülejäävat energiat kasutama muul eesmärgil, mis ei ole seotud vesiviljelustoodete tootmisega.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse nõuded vesiviljelusettevõtte energiaauditile.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse isikud, kes võivad vesiviljelusettevõttele energiaauditit teha. Nendeks on asjakohase pädevusega füüsilised isikud, kellest vähemalt üks omab vähemalt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku seitsmenda taseme kutsetunnistust energiatõhususe valdkonnas. 7. mai 2018. a seisuga on volitatud energiatõhususe kaheksandale tasemele vastavaid spetsialiste 15 ning diplomeeritud energiatõhususe seitsmendale tasemele vastavaid spetsialiste 19 ehk kokku on 34 isikut.

Eelnõu § 6 lõikes 2 sätestatakse nõuded energiaauditi tulemusel valmiva energiaauditi aruande kohta. Energiaauditi aruandes peab olema kajastatud järgmine:

- 1) üksikasjalik ülevaade vesiviljelusettevõtte tehnilisest seisukorrast ning energiakaost, sealhulgas töö käigus tehtud fotod ja graafikud ning mõõdetud andmed;
- 2) ettevõtte kirjeldus, sealhulgas andmed ettevõtte struktuuri ja majanduslike näitajate kohta;
- 3) meetmed energia kokkuhoiduks ja sisekliima parandamiseks vesiviljelustootmisüksuste kaupa;
- 4) meetme rakendamisega kaasnev energiasääst energiasäästuprojekti eluea jooksul, sealhulgas meetme tasuvusaeg;
- 5) energiasäästuprojekti maksumuse arvutuskäik;
- 6) ülevaade meetme rakendamisega kaasnevatest riskidest ja ohtudest, mis võivad mõjutada energia kokkuhoidu;
- 7) taastuvale energiaallikale ülemineku puhul hinnang selle kohta, kui suur peaks olema taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme võimsus, arvestades vesiviljelusettevõtte kahe viimase aasta keskmist energiavajadust;
- 8) ettepanekud meetmete elluviimise järjekorra kohta;
- 9) energiaauditi meeskonna ja töö elluviimise kaasatud isikute valiku põhjendus koos nende rollide ja tegevuse kirjeldusega ning nende kutsetunnistuste numbrid.

Näiteks Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku seitsmenda taseme kutsetunnistust energiatõhususe valdkonnas saab vesiviljelusega tegelev ettevõtja kontrollida Sihtasutuse Kutsekoda kodulehelt: <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister>. Sedasi on võimalik vältida olukorda, kus näiteks tellitakse energiaaudit ja esitatakse taotlus PRIA-le ning PRIA avastab menetluse käigus, et tegelikult vastaval isikul seda kutsetunnistust ei ole ning kogu tehtud töö ei vasta määruuses kehtestatud nõuetele.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse nõuded vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise eksperdihinnangu kohta.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et vesiviljelusettevõtte keskkonnale avalduva negatiivse mõju vähendamise hindamiseks tehakse eksperdihinnang keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 15 käsitletud keskkonnamõju hindamise litsentsi omava isiku poolt (edaspidi *eksperdihinnang*). Sedasi on protsessi kaasatud keskkonnamõju hindamise juhtekspert, kellel on olemas vastav haridus ja kogemus. 14. detsembri 2017. aasta seisuga on litsentseeritud keskkonnamõju hindamise juhteksperte 29. Keskkonnamõju hindamise juhtekspert võib eksperdihinnangu koostamiseks moodustada ka pädevatest isikutest meeskonna, kaasates sedasi protsessi lisaeksperte. Sedasi on vajadusel võimalik kaasata just neid pädevaid eksperte, kellel küll ei ole KeHJS mõistes keskkonnamõju hindamise litsentsi, kuid nad on pädevad andma sisendit eksperdihinnangusse. Seega ei ole välistatud näiteks ülikoolides töötavad teadlased ja muud eksperdid, kes on pädevad hindama vesiviljelusettevõtte mõjusid.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt peab eksperdihinnangu tulemusel olema selgitatud, kas taotleja kavandatav tegevus aitab vähendada vesiviljelusettevõtte negatiivset keskkonnamõju ning millisel määral ja kuidas seda ellu viiakse. Näiteks juhul, kui taotleja soovib teha investeeringu negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks, peab keskkonnamõju hindamise juhtekspert tegema kavandatavate tegevuste kohta eksperdihinnangu, mis annab selge ülevaate, kas nimetatud tegevused aitavad vähendada vesiviljelustoodete tootmisel tekkivat negatiivset keskkonnamõju või mitte. Abikõlblikud on ainult sellised tegevused, mis eksperdihinnangu kohaselt aitavad

vähendada negatiivset keskkonnamõju. Tegevus, mida eksperdihinnangus ei ole käsitletud või mis ei aita vähendada negatiivset keskkonnamõju, ei ole abikõlblik. Toetust saab taotleda ainult vesiviljelustoodete tootmisel tekkiva negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks. See tähendab, et kui vesiviljelusega tegeleval ettevõtjal on näiteks mõni muu tootmisüksus, näiteks veise- või seakasvatus, siis sellest tekkiva negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks toetust ei anta. Lisaks on eksperdihinnangus vaadeldud eraldi kulutõhusust. Kulutõhususe juures on oluline saavutada keskkonnamõju minimeerimiseks minimaalsete kuludega või saavutatakse parim tulemus etteantud kulutuste juures.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse hinnapakumuste küsimise tingimused. Toetuse taotlemise korral küsib taotleja üksteisest sõltumatute ettevõtjate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutavad tehnilisele spetsifikatsioonile (edaspidi *hinnapakumused*). Taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumuse küsimine ei ole objektiivselt võimalik, näiteks teenuse pakujate vähesuse tõttu. Väljavalitud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sellise töö, teenuse või vara eest tasutava hinnaga. Taotleja ei pea valima odavaimat hinnapakumust, kui see on objektiivselt põhjendatud. Taotleja ei või küsida hinnapakumust endaga seotud isiku käest tulumaksuseaduse § 8 tähenduses.

Eelnõu §-ga 9 sätestatakse toetuse taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded.

Eelnõu § 9 lõikes 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 2 punkti 28 tähenduses, kes tegeleb majandustegevusega vesiviljelustoodete tootmise tegevusalal (edaspidi koos *taotleja*). Väikese ja keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi *VKE*) kategoorias loetakse väikesteks need ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot. VKE-de kategoorias loetakse mikroettevõtjaks ettevõtjad, mis annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja mille aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot. VKE-de kategoorias loetakse keskmise suurusega ettevõtjaks neid, millel on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. Taotleja vesiviljelusettevõtte peab olema Veterinaar- ja Toiduameti väljastatud kehtiv tegevusluba. Taotleja ettevõtte kohta peab olema kinnitatud majandusaasta aruanne, milles muu hulgas on kajastatud ettevõtte vesiviljelustoodete müügitulu. Taotleja peab olema aktiivselt tegutsev vesiviljelustoodete tootmisega tegelev ettevõtja, kelle vesiviljelusettevõtte on andnud stabiilselt toodangut.

Eelnõu § 9 lõigetes 2 ja 3 sätestatakse, et taotleja peab vastama KTKS-i § 27 lõikes 2 sätestatud nõuetele ning toetuse taotlus peab vastama § 27 lõikes 4 sätestatud nõuetele. Taotleja vastab nõuetele, kui tal on tegevuse elluviimiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 125 lõike 3 punktis d nimetatud suutlikkus; riigiabi või vähesusega abi taotlemise korral ei ole taotleja raskustes ettevõtja; taotleja on varem riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud; taotleja ei saa sama kulu hüvitamiseks raha riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest; taotleja või tema üle valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust; residendist taotleja tegevuskoht või mitteresidendist taotleja püsiv tegevuskoht maksukorralduse seaduse tähenduses on toetuse taotlemise ajal või pärast tegevuse elluviimist Eestis; taotleja ei ole toime pannud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 lõigetes 1 ja 3 nimetatud rikkumist; taotleja või tema üle valitsevat mõju omava isiku kohta ei ole karistusregistrisse kantud karistusandmeid karistusseadustiku §-s 209, 210, 211, 212, 213, 294, 296, 298, 298¹ või 300¹ sätestatud kuriteo toimepanemise eest.

Eelnõu § 9 lõikes 4 sätestatakse, et kinnisasi ehk vesiviljelusettevõtte, mille kohta § 2 lõikes 1 nimetatud tegevuse elluviimiseks toetust taotletakse, peab olema taotleja omandis või peab

taotleja kasuks olema seatud hoonestusõigus, kasutusõigus või kasutusvaldus tähtajaga vähemalt viis aastat arvates viimase toetusosa väljamaksmisest. Hoonestusõiguse, kasutusõiguse või kasutusvalduse seadmise kanded peavad olema tehtud kinnistusraamatusse.

Eelnõu § 9 lõikes 5 sätestatakse kehtiva energiaauditi olemasolu nõue, kui toetust taotletakse § 2 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud tegevuste elluviimiseks. Taotlejal peab vesiviljelusettevõtte kohta olema energiaaudit, mis ei tohi olla vanem kui kolm aastat. Energiaauditi tulemusel peab olema koostatud energiaauditi aruanne, mis vastab §-s 6 sätestatud nõuetele.

Näiteks kui toetust taotletakse 2018. aastal, siis energiaaudit võib olla tehtud 2017., 2016. või 2015. aastal ja peab vastama määruses sätestatud energiaauditi aruande nõuetele. Toetuse taotlemise eelduseks on tehtud energiaaudit, milles on välja selgitatud vesiviljelusettevõtte energiakulud ning kokkuhoiukohad. Auditis kajastatud erinevate energiasäästumeetmete tasuvusanalüüsid annavad ülevaate nendest investeeringutest, mis on suurima energiasäästu saavutamiseks kõige vajalikumad. Toetust vesiviljelusettevõtte energiatõhususe suurendamiseks saab taotleda vaid varasematest audititest tulenevate energiasäästuprojektide olemasolu puhul. Taotleja võib energiaauditi teha ettevalmistava tööna ka toetuseväliselt, kuid taotleja esitatud energiaauditis peavad olema vähemalt §-s 6 nõutud andmed.

Taotleja võib toetuse eest teha ainult neid tegevusi, mis vastavad vesiviljelustoodete tootmiseks vajamineva energiatarbimise vajadusele ning mis on energiaauditi aruandes põhjendatud. Taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks saab toetust taotleda vaid vesiviljelustoodete tootmisega tegelev ettevõtja, kus energiaaudit on tehtud. Eesmärk on suurendada ettevõtja energiasäästu, vähendada vesiviljelusettevõtte negatiivset keskkonnamõju, kasutades säästlikumaid tehnoloogiaid ja lahendusi. Energiaaudit näitab selgelt, kui palju paigaldatav seade suudab kavandatavas asukohas toota aastas energiat. Nõue on oluline selleks, et PRIA saaks tugineda asjakohase pädevusega isikute hinnangule, millega tagatakse investeeringu tegemisel taotleja nõuetekohasus, ning et ettevõttesse ei paigaldataks ekslikult sellist seadet, mis võiks osutada näiteks võimsamaks kui kavandatavas asukohas taastuvast energiaallikast energia tootmiseks vaja oleks.

Näiteks juhul, kui taotlejal tekib soov vesiviljelustoodete tootmiseks vajaminevat energiat ise toota ning tahab selleks rajada tuuliku, ei tohi tuuliku energiatootmisvõimsus ületada vesiviljelustoodete tootmiseks kuluvat energiatarbimist. Ühtlasi tähendab see seda, et taotleja ei tohi hiljem tuuliku abil hakata tootma energiat rohkem kui tal vesiviljelustoodete tootmiseks vaja läheb. Kuna Eestis paiknevad vesiviljelusettevõtted erinevates maapiirkondades, on sõltuvalt asukohast ka tuule liikumine erinev. Tuuliku püstitamisel tuleb tuulikule alati valida maksimaalselt kõrge mast, sest tuulekiirus ja ka kvaliteet paranevad kõrgemale tõustes oluliselt. Oluline on püstitada tuulik läheduses olevatest takistustest kõrgemale, et kasutegur oleks maksimaalselt suur. Kui tuulikut tahetakse püstitada näiteks metsasele alale, võib minimaalselt vajalik mast kujuneda kõrgeks, kuna see peab ulatuma puulatvadest kõrgemale. Tuuliku asukohas valitsevatele tavapärastele tuuleoludele on väga oluline, et tuulik paikneks selle läheduses olevatest objektidest eemal, sest kõik looduslikud ja tehisobjektid takistavad tuule sujuvat liikumist, vähendades tuule kiirust ja tekitades õhukeeriseid ehk turbulentsi. Seega samatüübilise tuuliku energia tootmine sõltub selle asukohast. Et taotleja saaks rajada just tema nõudlusele vastava tuuliku, on tal vaja esitada tuuliku rajamise kohta asjakohane energiaaudit, mis näitab selgelt, kui palju kavandatav tuulik suudab selle kavandatavas asukohas toota aastas energiat. Ka päikesepaneelide paigaldamise korral on võimalik välja arvutada taotleja soovile vastav päikesepaneeli tootlikkus (näitena PVGIS andmebaas <http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/apps4/pvest.php>).

Eelnõu § 9 lõikes 6 sätestatakse kehtiva eksperdihinnangu olemasolu nõue, kui toetust taotletakse § 2 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse elluviimiseks. Sel juhul peab vesiviljelusettevõtte kohta olema tehtud nõuetekohane eksperdihinnang, mis vastab §-s 7 sätestatud nõuetele. Toetuse

taotlemise eelduseks on eksperdihinnang, milles on välja toodud, kuidas taotleja kavandatav tegevus aitab vähendada vesiviljelusettevõtte negatiivset keskkonnamõju ning millisel määral ja kuidas kavandavaid tegevusi toetuse abil ellu viiakse. Kui eksperdihinnangu kohaselt ei aita kavandatav tegevus vähendada negatiivset keskkonnamõju, siis see tegevus ei ole abikõlblik. Taotleja võib ettevalmistava tööna eksperdihinnangu teha ka toetuseväliselt, kuid tema esitatud eksperdihinnang peab vastama vähemalt §-s 7 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 9 lõikes 7 sätestatakse PRIA-le esitatavate andmete ja dokumentide loetelu. Toetuse taotlemiseks esitab taotleja PRIA-le järgmised andmed (edaspidi *taotlus*):

- 1) haldusmenetluse seaduse § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmed, milleks on esitaja nimi, taotluse selgelt sõnastatud sisu, taotluse esitamise kuupäev ja taotleja allkiri ning haldusakti või muu dokumendi kättetoimetamise soovitav viis ning selleks vajalikud kontaktandmed;
- 2) taotleja registrikood;
- 3) paragrahvis 8 nimetatud hinnapakumused ning § 8 lõigetes 2 ja 3 sätestatud juhtudel asjakohane selgitus selle kohta, miks ei olnud võimalik võtta kolme nõutud hinnapakumust või miks ei eelistatud odavaimat hinnapakumust;
- 4) omafinantseeringut tõendav dokument, milleks loetakse taotleja kontoseisu väljavõte taotluse esitamise kuupäevaga, finantseerimisasutusega sõlmitud laenu eelleping või taotleja taotluse esitamise aastale eelnenud aasta majandusaasta aruanne, milles esitatud omakapitali suurus peab olema vähemalt sama suur kui taotletava toetuse summa;
- 5) kinnitus, et taotleja järgib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 lõikes 1 nimetatud nõudeid ega ole pannud toime sama artikli lõikes 3 nimetatud pettust;
- 6) energiaauditi aruanne, kui toetust taotletakse energiatõhususe suurendamiseks või taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks, või eksperdihinnang, kui toetust taotletakse vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks; eksperdihinnang peab vastama §-s 7 sätestatud nõuetele ning energiaauditi aruanne peab vastama §-s 6 sätestatud nõuetele;
- 7) toetatava tegevuse raames tehtavate investeeringute tegevuskava, milles sisalduvad energiaauditi aruandes nimetatud energiasäästu valikud, negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks kavandatavad tegevused ja vesiviljelustootmisüksuse taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks tehtavad tegevused, nende põhjendus ning taotleja ülevaade omafinantseeringu allikast. Taotleja koostatud ülevaatlik kavandatavate investeeringutööde tegevuskava annab PRIA-le parema ülevaate sellest, mis on taotleja prioriteedid energiaauditi, eksperdihinnangul ja taastuvale energiaallikale ülemineku edendamisel põhinevate tulemuste saavutamisel. Näiteks kui energiaauditi aruanne toob välja viis erinevat säästuvarianti ja taotleja valib neist ühe või kaks, siis on tegevuskavas välja toodud põhjendus, miks soovib taotleja teha just neid töid ja mitte teisi või kõiki. Kui eksperdihinnangus on lisaks taotleja kavandatud tegevustele veel soovitusi, kuidas vähendada vesiviljelustootmisüksuse negatiivset keskkonnamõju, siis tuleb tegevuskavas põhjendada, miks soovib taotleja teha just neid töid ja mitte teisi või kõiki;
- 8) ehitusloa ärakiri ja väljavõte ehitise põhiprojekti põhijoonistest, milles muu hulgas kajastuvad kavandatava ehitise asendiplaani, arhitektuuri, tehnosüsteemide ja välisvõrkude lahendused, ning väljavõte projekti seletuskirjast koos kooskõlastustega, kui toetuse abil kavandatakse ehitada ehitis;
- 9) andmed vesiviljelusettevõtte viimase kahe aasta keskmise energiatarbimise kohta ja paigaldatava taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava seadme võimsuse kohta, kui toetust taotletakse vesiviljelusettevõtte taastuvale energiaallikale ülemineku edendamiseks. Energiatarbimist saab kontrollida energiaarvestiga, mis võimaldab mõõta energiatarbimist. Eesmärk on vältida üleinvesteeringut, et taastuvast energiaallikast toodetaks vajaminev energia ainult vesiviljelustoodete tootmiseks, mitte ei hakataks ülejäävat energiat kasutama muul eesmärgil. Ühtlasi tagavad energiatarbimise andmed ka selge arveldussüsteemi. Kui energiat toodetakse taastuvast allikast, aitab see vähendada see fossiilsete kütuste põletamisest tulenevat lokaalset saastet ning globaalseid kliimasüsteemi kahjustusi;

10) keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-s 7 nimetatud tegevusloa ning keskkonnamõju hindamise aruande ära kiri, kui toetatava tegevuse elluviimiseks on vajalik keskkonnamõju hindamine.

Eelnõu § 9 lõikes 8 sätestatakse toetuse taotluse esitamise tähtaeg. Toetuse taotlemiseks esitab taotleja PRIA-le taotluse selleks ettenähtud tähtajal. PRIA teatab taotluse esitamise tähtaja ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded arvestusega, et teate avaldamise ja taotluse esitamise tähtaja alguse vahele jääks vähemalt 30 kalendripäeva.

Eelnõu §-ga 10 sätestatakse taotluse menetlemise tingimused ja kord.

Eelnõu § 10 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA kontrollib taotluses esitatud andmete õigsust ja taotluse nõuetekohasust, lähtudes KTKS-i §-st 28 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 10 lõikest 5.

Eelnõu § 10 lõikes 2 sätestatakse, et PRIA hindab energiatõhususe suurendamise, taastuvale energiaallikale ülemineku edendamise ja negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetuse nõuetekohaseid taotlusi järgmiste hindamiskriteeriumite alusel:

- 1) tegevuse põhjendatuse puhul hinnatakse, kas projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud ja tegevuse ajakava on realistlik;
- 2) tegevuse kulutõhususe puhul hinnatakse kavandatud tegevuse eelarve selgust ja mõistlikkust ning omafinantseeringu suurust;
- 3) taotleja suutlikkuse puhul tegevus ellu viia hinnatakse taotleja suutlikkust taotluses kavandatud tegevus ellu viia.

Eelnõu § 10 lõikes 3 sätestatakse, et tegevuse põhjendatuse hindamisel antakse hindepunkte järgmiselt:

- 1) üks punkt, kui toetatava tegevuse raames tehtavad investeeringud on objektiivselt põhjendatud ja tegevuste ajakava on realistlik;
- 2) kaks punkti, kui toetatava tegevuse raames tehtavad investeeringud on objektiivselt põhjendatud ja tegevuste ajakava on realistlik ning tehtav investeering tagab energiaauditi kohase energiasäästu või aitab üle minna taastuvale energiaallikale või vähendab negatiivset mõju keskkonnale.

Hindamisel arvestatakse ka seda, kui hästi on taotleja enda jaoks läbi mõelnud ja § 9 lõike 6 punktis 7 nimetatud tegevuskavas objektiivselt põhjendatud meetmeid, mida ta kavatseb oma ettevõttes rakendada.

Eelnõu § 10 lõikes 4 sätestatakse, et tegevuse kulutõhususe hindamisel antakse üks hindepunkt, kui tegevuse elluviimise kulud on realistlikud võrreldes sama töö või teenuse turuhindadega, ning üks lisahindepunkt iga viie protsendi omafinantseeringu eest, mis ületab omafinantseeringu minimaalset määra. Ehk taotleja saab ühe lisapunkti iga täiendava 5% omafinantseeringu eest, mis ületab 50%.

Eelistatakse taotlejat, kes on tehtavasse investeeringusse valmis panustama suurema omafinantseeringuga. Omafinantseering näitab toetuse taotleja rahalist panust projekti. Seega toetatava tegevuse omafinantseeringu protsentuaalse osa võrdsustamine hindepunktiga võimaldab avalikku raha otstarbekamalt kasutada ja motiveerib toetuse taotlejat investeerima projekti, mille elluviimise võimaluste kohta on ta teinud põhjaliku analüüsi ning millesse on ta ise nõus võimalikult palju rahaliselt ka panustama.

Eelnõu § 10 lõikes 5 sätestatakse, et tegevuse elluviimisel hinnatakse taotleja suutlikkust ja sellisel juhul antakse hindepunkte järgmiselt:

- 1) üks punkt, kui taotleja on saanud müügitulu vesiviljelustoodete tootmise valdkonnas vähemalt viimase kolme aasta jooksul;
- 2) kaks punkti, kui taotleja viimase kolme aasta vesiviljelustoodete tootmise müügitulu on iga aasta järk-järgult suurenenud.

Eelistatakse taotlejat, kelle majandustegevus vesiviljelustoodete tootmise alal on olnud stabiilne ja pikaajaline.

Eelnõu § 10 lõikes 6 sätestatakse, et PRIA hindab nõuetekohaseid taotlusi ja moodustab taotluste paremusjärjestuse, lugedes paremaks sellise taotluse, mis on saanud suurema koondhinde. Taotluse koondhinne saadakse hindepunktide liitmise teel. Võrdse koondhindega taotluste korral eelistatakse varem esitatud taotlust.

Eelnõu §-ga 11 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA teeb nõuetekohase taotluse rahuldamise otsuse KTKS-i § 30 lõike 4 punkti 2 alusel. PRIA teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse KTKS-i § 30 lõikes 9 sätestatud järgmistel alustel:

- 1) fondi toetuse taotleja, taotlus või kavandatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele;
- 2) toetuse taotleja ei täida KTKS-i § 27 lõikes 5 sätestatud kohustusi;
- 3) taotluses on esitatud valeandmeid või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil;
- 4) nõuetekohane taotlus ei kuulu rahuldamisele KTKS-i § 30 lõike 4, 7 või 8 kohaselt.

Eelnõu § 11 lõikes 2 sätestatakse, et kui taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole põhjendatud, sest taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud, võib PRIA taotleja nõusolekul toetuse summat vähendada tingimusel, et saavutatakse tegevuse eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamisega, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Eelnõu § 11 lõikes 3 sätestatakse, et PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 45 tööpäeva jooksul taotluse esitamise tähtaja lõppemisest arvates.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, et PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse taotlejale teatavaks kümne tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu §-ga 12 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse, et toetust makstakse üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks ja tingimusel, et toetuse saaja on tegevuse elluviimisel järginud kõiki ettenähtud nõudeid.

Eelnõu § 12 lõikes 2 sätestatakse, et tööd ja teenused, mille kulude hüvitamiseks taotletakse toetuse makse tegemist, peavad olema lõpetatud ning toetuse saaja peab olema need vastu võtnud ja nende eest tasunud.

Eelnõu § 12 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja pärast toetatava tegevuse täielikku või osadena elluviimist ja selle eest täielikult või osadena tasumist PRIA-le maksetaotluse, mis sisaldab järgmiseid andmeid:

- 1) selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve ärakiri, kellelt taotleja tellis teenuse, ning taotleja rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse või pangakonto väljavõtte koopia;
- 2) tehtud töö või soetatud vara üleandmist-vastuvõtmist tõendava dokumendi ärakiri;
- 3) kapitalirendilepingu ja maksegraafiku koopia juhul, kui kapitalirendile andja ja toetuse saaja on sõlminud kapitalirendilepingu.

Eelnõu § 12 lõikes 4 sätestatakse, et kuludokumendi või rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse või pangakonto väljavõtte koopia näidatud tehingu sisu peab vastama arve väljastanud isiku hinnapakumusele.

Eelnõu § 12 lõikes 5 sätestatakse, et toetuse viimase osa väljamaksmise taotlemisel pärast toetatava tegevuse elluviimist peab ehitise kohta olema antud ehitise kasutusluba ehitusseaduses sätestatud juhtudel. Juhul kui toetusega ehitatakse ehtis, mille kasutamiseks on ehitusseadustiku kohaselt nõutav kasutusluba, siis tehakse toetuse viimane osamakse üksnes siis, kui ehitise kohta on ehitise kasutusluba antud.

Eelnõu § 12 lõikes 6 sätestatakse, et toetuse saaja võib esitada PRIA-le maksetaotluse koos tõendavate dokumentidega kuni neljas osas ühe taotluse kohta

Eelnõu §-ga 13 sätestatakse toetuse maksmine.

Eelnõu § 13 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA teeb toetuse maksmise või maksmisest keeldumise otsuse 25 tööpäeva jooksul § 12 lõikes 3 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest arvates.

Eelnõu § 13 lõikes 2 sätestatakse, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse toetuse saajale teatavaks kümne tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu § 13 lõikes 3 sätestatakse, et PRIA teeb toetuse makse toetuse saaja arvelduskontole kümne tööpäeva jooksul toetuse maksmise otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu §-ga 14 sätestatakse toetuse saaja kohustused.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestatakse ajavahemik, mille jooksul toetuse saaja viib toetatava tegevuse ellu, sealhulgas esitab PRIA-le kõik tehtava investeeringuga seotud kuludokumendid. Selleks on 12 kalendrikuud (üks aasta) taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates.

Eelnõu § 14 lõikes 2 sätestatakse, et kui toetuse saaja müüb vesiviljelusettevõttesse paigaldatud taastuvast energiaallikast toodetud energiat elektrienergiat müüvale elektriettevõtjale, on tal kohustus müüdud energiast tagasi osta vähemalt 99%.

Eelnõu § 14 lõikes 3 sätestatakse, et toetuse saaja jätkab toetuse abil ellu viidud investeeringute sihipärasest kasutamist vähemalt viie aasta jooksul viimase toetusosa maksmisest arvates.

Eelnõu § 14 lõikes 4 sätestatakse, et toetuse saaja kasutab toetust sihtotstarbeliselt ja mõistlikult ning kõige säästlikumal viisil, järgides toetatava tegevuse elluviimisel KTKS-is ja selles määruuses sätestatud asjakohaseid nõudeid.

Eelnõu § 14 lõikes 5 sätestatakse, et toetuse saaja tagab, et toetatava tegevuse kulusid kajastavad kulu- ja maksedokumendid on tema muudest kulu- ja maksedokumentidest selgelt eristatavad. Selline nõue on vajalik, et toetuse abil tehtud kulutused oleksid selgelt eristatavad ettevõtte teistest kuludest ja tegevustest.

Eelnõu §-ga 15 sätestatakse dokumentide säilitamine.

Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse andmisega seotud andmeid, dokumente ja muid tõendeid säilitatakse KTKS-i § 34 lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaja jooksul. Toetuse andmisega seotud andmeid, dokumente ja muid tõendeid säilitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 140 lõigetes 3–6 sätestatu kohaselt.

Eelnõu § 15 lõikes 2 sätestatakse, et KTKS-i § 34 lõikes 3 sätestatud tähtaja algusest ja lõpust teavitab toetuse saajat PRIA.

Eelnõu §-ga 16 muudetakse maaeluministri 24. jaanuari 2018. a määrust nr 5 „2018. aastal toetatavate „Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014-2020” meetmete ja tegevuste liigid”, täiendades seda punktiga 9 „vesiviljelusettevõtte negatiivse keskkonnamõju vähendamise toetus”.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.05.2014, lk 1–66). Samuti on eelnõu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), sätestatud nõuetega.

4. Määruse mõjud

Määruse jõustumine annab vesiviljelustoodete tootmisega tegelevatele ettevõtjatele võimaluse taotleda toetust nii energiat säästvate investeeringute tegemiseks kui ka negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks. Ettevõtetes varem tehtud energiakasutuse analüüsid on välja toonud ettevõtete võimalused energiakulude vähendamiseks, mis aitab muuta ettevõtete toimimise kulutõhusamaks. Samuti avaldab see positiivset mõju keskkonnale, sest ressursside parema ärakasutamise tulemusena väheneb keskkonnamõju. Kui energiat toodetakse taastuvast allikast, vähendab see fossiilsete kütuste põletamisest tulenevat lokaalset saastet ning globaalseid kliimasüsteemi kahjustusi. Lisaks on võimalik muuta vesiviljelustoodete tootmine keskkonnasõbralikumaks, vähendades tootmisprotsessiga kaasnevat negatiivset keskkonnamõju. Määruse alusel antava toetusega saab vesiviljelusega tegelev ettevõtja teha investeeringuid, mis aitavad vesiviljelustoodete tootmise muuta energiatõhusamaks ja keskkonnasõbralikumaks. Toetusmeede edendab nende piirkondade kestlikku ja ühtlasemat arengut, kus asuvad vesiviljelustoodete tootmisega tegelevad vesiviljelusettevõtted. 2017. aasta seisuga jagunevad Veterinaar- ja Toiduameti andmetel tegevusloaga (tunnustatud) vesiviljelustoodete tootmisega tegelevad ettevõtted järgmiselt: 31 kalakasvandust ja 23 vähikasvandust. Määruse jõustumisega antakse märkimisväärne panus rakenduskava II prioriteedi eesmärkide elluviimiseks. II prioriteedi 3. punktis on sätestatud, et jätkusuutlikud tootmislahendused, millega vähendada negatiivset mõju keskkonnale, parandada loomade heaolu ja soodustada ressursside säästvat kasutamist, annavad võimaluse vesiviljeluse arengu soodustamiseks. See on kavas saavutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 508/2014 artikli 48 lõike 1 punktis e nimetatud tegevustega, mis vähendavad vesiviljelusettevõtete negatiivset keskkonnamõju, see tähendab, et aitavad säästa energiat ning minna üle taastuva energiaallika kasutamisele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seotud kulutused on planeeritud riigieelarvesse. Meetme rakendamiseks on EMKF-i rakendamise perioodil 2014–2020 ette nähtud 4 179 185 eurot, millest 75% ehk 3 134 389 eurot kaetakse EMKF-ist ning 25% ehk 1 044 796 eurot Eesti Vabariigi eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu on esitati tutvumiseks ning ettepanekute tegemiseks kalapüügi- ja vesiviljelusettevõtjaid esindavatele erialaliitudele (Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit ja Eesti Vesiviljelejate Liit). Erialaliitudega toimus eelnõu väljatöötamise ettepanekute arutelu 18. detsembril 2017. aastal Maaeluministeeriumis.

8. jaanuaril 2018. aastal saadeti määruse eelnõu PRIA-le arvamuse esitamiseks. PRIA esitas kommentaarid Maaeluministeeriumile 30. jaanuaril 2018. aastal.

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude elektroonilise infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Rahandusministeeriumile.

Keskkonnaministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõike 4 kohaselt ettenähtud tähtjaks eelnõude infosüsteemi EIS kandnud kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult nõustumata jätmise kohta ning ei ole taotlenud tähtja pikendamist ega teatanud sellest ning seetõttu loetakse eelnõu tema poolt heakskiidetuks. Lisaks esitasid oma ettepanekud EIS-i kooskõlastuse ajal Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit ja Tehnilise Järelevalve Amet. Märkustega arvestamise või mitteamestamise kohta on koostatud eelnõu seletuskirja lisana tabel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler